

**A' ROMAI TSASZARI ES AP. KIRALYI FELSEG;
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.**

Indult BETSBÖL Pénteken 20. Januariusban 1792.

Belső elegyes Tudósítatok.

A jövő Vasárnap, a' F. Fő Hertzeg Alszony
gyerek-ágyból lett fel-szabadulásának, és a'
Kiss fő Hertzeg alszonyka Anyaszentegyházba va-
ló bé-iktatásának Czeremoniáira nézve Udvari Gá-
la lesz. — Olosz Országban *Pisa* nevű Városá-
ban-is, a' Nagy Hertzegnek parantsolattyára Dec.
20-dikán, ezen F. fő Hertzegné boldog születéséért
háláadó innep tartatott. — A' F. Nápolyi Ud-
varnál pedig Dec. 20. — 21. és 22. dikén 3 mad na-
pi gála, öröm innep tartatván, a' Város meg-vala
világosítva, és az ágyuk hirdetik vala azon édes
Atyai és Anyai örömet, mellyet ezen szerentsés
születésből vett vala magának *Nápoly*. — Hogy
pedig a' Pápa ő Szentsége — némelly hirtelen fü-
len fogott Hirek szerint, nem hogy meg holt vól-

na, sőt úgy fel-gyógyult légyen, hogy Dec. 24-dikén minden szokásban lévő innepi czeremoniás foglalatoságokat maga vitt véghez, meg-tettzik hátrább a' Romából jött Tudósításból. — Ama híres tudományu *Kámpé* Ur Bétsben vagyon.

Hertzeg *Naszszau*, ki a' ki-költözött Frantzia Printzek ügyében Bétsbe jött vala, kevés mulatása után Berlinnek vette úttyát.

Ennek-előtte 6 esztendőkkel a' *Lembergi* Kormány-széken vólt Tanátsos *Kutsera* Ur, egy *Ráj-stein* nevezetü embert az uttzán meg-botolván azért, hogy *Feleségéhez* kapogatott, II-dik *Josef* Tsászár által szolgálatjából el-botsáttatott vala; ki most a' leg-kegyelmesebb II-dik *Leopold*hoz hozván ügyét, nem tsak azt nyerte-meg, hogy egy más Kormány-szék mellett ujra előbbeni Hivatalába állittassék, hanem az alatt el-vesztett fizetése-is egy krajtzárig ki-fizetetni parantsoltatik.

Felséges Urunk e' következő Oberstereket tett Generál-Májorokká nyugodalmos Penzioval: *Deutschmeistertől* B. *Rosenberget*, a' Fő Hertz. *Toskánától* B. *Rottenberget*; *Pellegrinitől* Gr. *Stubenberget*. Ezek helyébe Obersterek lettek 1. B. *Kerpen*, 2. G. *Spork*, és 3. *Sonel*.

Azt erősítik, hogy *Felséges* Urunk egy maga tulajdon kezével irt parantsolatjában azt adta légyen ki a' napokban, hogy azok a' Tanátsosok, és fő Tisztviselők, kik a' magok munkájokat félre teszik, és a' dolgot halasztják minden ok nélkül, elsőbben meg-intettetnek, másodsor hivataljoktól és fizetésektől meg-fosztatnak, harmadsor pedig minden Ts. Kir. szolgálatra alkalmatlanaknak neveztetnek, és ez a' *Subalternusokra* alább való Tisztviselőkre is így szól.

Egy tegnap-előtt Bétsbe érkezett Orosz *Kurir* által arról tudósítaték a' Fels. Ts. Királyi Udvar, hogy a' *Porta* és a' *Muszka* Udvar között való békesség már végbe ment, és Dec. 29-dikén áll-írással-is meg-erősített. Ezen békességnek minden punktumai világosságra jönnek minden órán; addig irhatjuk, hogy az Orosz Udvar mindent meg-nyert, vala-

valamit csak akart ez úttal, és igen hasznos békeséget kötött legyen.

Azon Szövetségben, melly a' két Belgiumi uralkodó Fejek között meg-kötötték, igen nevezetes és meg-jegyzésre méltó punctum ez, hogy az Aus triai Belgium F. Kormányozója, és a' Hollán diai Helytartó Hertzeg, egymást akár mi-némü belső zenebonának ki-ütésekor tudósítani, 's edgyik a' másiknak haladék nélkül fegyveres segítséget küldeni tartoznak, a' nélkül hogy az Aus triai Belgiumi Kormányozó a' dolgot előre Bétsbe meg-jelenteni tartoznék, mint ez előtt minden elő-forduló környül-állásokban az előre való hir-adás megkivántatott.

A' napokban az Ujjság-Levelekben mint meg-jegyzésre méltó dolgot lehetett olvasni, hogy a' Saxoniai Vál. Fejedelem a' Pruszszus Királynál ezen fársáangi napoknak elején magának vig napokat tsinált. Ez magában nem nagy dolog; hanem ezen kívül még több olyan dátumokat-is kezdenek a' Politikusok megszéröl a' Pruszszus Politikában észrevenni, mellyek a' Bétsi Kabinétnak időre még némely szorgalmatos gondot okozhatnak. Azt a' Pruszszus Király jól láttya, hogy az Orosz Udvar békeséget kötött a' Törökkel, és tölle mindent megnyert, melly szerint már most minden felöll azt tsinálhattya Lengyel Országgal a' mit akar. Azonban a' Saxoniai V. Fejedelemnél már ki-vagyon jó részt dolgozva, hogy ennek Leánya a' jövendő-béli Lengyel Koróna Örökös, egy Pruszszus Hertzeget végyen magának férjül, mellynek csak a' Muszka Udvar egyedül álhat ellene. Utolsó mestersége ez szerint Berlinnek ebben áll már most, hogy csak a' nagy *Katalint* nyerhesse-meg:

Ma egy hete a' *Diánna* Isten Alszyony innepe tartaték a' H. *Auersperg* Udvari játék-néző helyében Bétsben, hol egy Vadász nevű játékot jádznának a' fő Méltóságok. A' *Vas* V-gyei Fő ispány H. *Bothyáni* Lajos, Gr. *Eszterházy* János Kedves Hitefsével, 's két szépen nőtt magzattyaival együtt, Gr. *Pálffy* Miklós Oberflájdinánt, és H. *Lignovszky* Kiss-alszyonyai vóltanak a' jádzó személlyek. A' főbb Méltóságok mind hivatalasok valának ezen játéknak szemlélésére. A' fel-vonások között Kantzellarius Gr. *Pálffy* Ur ö Excja gazdagon öltözött Udvari Tisztjei szolgálnak vala a' nézőknek minden némű frissítő italakkal.

Más nap ugymint *Szombat* estve, nagy Bált adott G. *Zichy* Ferentz N. *Zemplén* Vármegye fő Ispány ö Exja. Meg-jelentek *Ferentz* és *Josef* Fő Hertzegek - is. Nagy számmal vóltak benne mind ide való, mind kivált idegen Méltóságok - is, kik közzül egy vólt ama' hires *Nassau Sziegeni* Hertzeg *Orosz* Hajós Vezér ki a' *Svédek* ellen olly vitézül kormányozta vólt az *Orosz* könnyű szerű hajós Sereget. Ott díszeskedett *Duc de Richelieu*-is világos kék ezüstös Húszár Forma ruhában. *Ferentz* Fő Hertzeg jól meg-forgatta egynéhányszor a' *Gazda Kis* Alszyonyát.

Budai Tudósítások : „ Itt nállunk Jan. 4-dikén állott-bé leg-keményebben a' Tél, és már 3 napoktól fogva a' Duna vizének színét meg-állitván, a' *Pest* és *Buda* között való közösüléstől tsak nem egészfzen el rekesztett. — Ama kiss részeges *Bachusnak* innepei nállunk-is, mind *Budán*, mind *Pesten* muzsika zengések és Bálók között tartatnak. *Vasárnapon* és *Tsötörtökönként* Redeutjaink vagynak — az Ország Birájánál minden *Hétfőn*, a' Primásnál pedig *Kedden* Bálak vagynak, és *Szombaton* *appartementok* tartatnak. — Pestről az *Atvin-tzi* Sergének 2 Batalionyai *Kassa* felé indultanak, é ezeknek helyébe a' *Gyulai* vitézei jöttek. — Posonyból pedig a' fő H. *Ferdinánd* Sergének első Osztályját Fő-Strázsamester *Otskay* Ur *Trentsén* Vármegyének *Morvai* szélei felé vezérli.

Eger, Jan. 7-dikén. — „ Szörnyű dolog történt itten, harmad nappal ez előtt. — A' tél, keményen bé fogott. A' szegénységet, valamint minden nyomorúság : úgy a' hideg-is leg-inkább tzelba vette. Szükségtől kényszerítettvén, el-megy egy szegény Ember, száraz gallyért az Uraság' erdejére. De meg-esett néki; mert az Uraság' érzéketlen Vadászra réá lött, 's úgy tatálta, hogy mindjárt szörnyű halált hólt. Már el-is temettetett — 's árván hagyta utánna jajgató gyermekeit. Vagynak mások nem kevesen, kiket nem öltek ugyan meg a' Vadászok; de hóltig-való nyomorékokká tettek. — Még ki nem vitték az említett szerentsétlen Embert a' temetőbe : már ismét 3 szegény Embert fogtak el a' száraz ágak' szedéséért, 's kemény vasban tömlötzbe zárták. Ezt hallván a' Kapások, mód nélkül neki keseredtek. Egy közzüllök, szabadsággal haza botsátott Katona. El-megy ez, többed magával a' Tömlötz-tartóhoz, 's kéri, hogy botsátaná-ki a' testvér Öttsét (ez, egy vólt a' gally-szedésért el fogattak közzül); mivel más napra vólna téve a' lakodalma. De haszontalan vólt kérése; sőt haszontalan vólt a' vele lévőknek száz forint kezelség-ajánlások-is. Ekkor erőt vett a' Kapásokban, a' fel-buzdúlt indulat az észen: fogták tehát magokat, 's minekutánna meg-ujjitották vólna még egyfzer kéréseket haszontalan: le-verték a' tömlötz ajtaja' lakattyát, 's mind ki-eresztették a' rabokat. — Még több roszsz következésektől-is tartunk itten. “

Szathmár Városa' környékéről, következő szerentsétlen történeteket irnak:

„ *Rételek* nevű Faluból ki megy két Ember, a' rétre szénáért. Történik, hogy mind ketten ugyan azon rakás szénánál jönnek öszve, mivel mind kettő magáénak tartotta; 's ahoz képest tehát edgyik se akarta azt a' másiknak engedni. A' pernek, halál leve a' vége: mert nem birván egyik a' maga fel-forrott indulatjával, fogta a' vas-villát, 's úgy

's úgy ütötte a' másik fejébe, hogy az leg-ottan szörnyű halált halt.

Szathmárhoz a' leg-közelebb Faluban *Lázáriban*, ki-megy egy Ember éjtszaka, hogy meg-nézze a' Sertéssét (minthogy e' tájjon az ólból-is el-lopják a' kövér Sertést a' Kondások). Várja bé a' Felesége: hát tsak nem megy az Ember. Egy darabig azt gondolta felölle az Afiszony, hogy talám a' marháknak ad enni; hanem midön hosszúas vára-kozása-is mind tsak hijjába-való lett volna: fel-kél végre az ágyából. De melly szörnyű látás sebhette szivét, a' midön ki-nyitotta volna a' pitvar' ajtaját. Szemébe ötlött t. i. meg-öletett, és halva fekvő Férje. — A' toroka vólt szerentsétlennek elmettze.

Pestről az a' Tudósítás érkezett, hogy minek utánna a' már ki-hirdetett *Szorgalmatos Mezei Gazda* nevű munkája *Nagy Váti János* Urnak a' Fels. Helytartó Tanáts elejébe került volna, azt a' nevezett Tanáts a' Pesti Univerfitáshoz küldötte légyen olly véggel, hogy az ott gazdaságot tanító közönséges Profelsor *Mitterpacher* Ur adná itéletét róla; ki az egész munkát meg-visgályván azt az itélet tette, hogy a' Mezei gazdaságra nézve még ennél az idegen nyelveken-is jobb és hasznosabb Könyv nem jött világozságra; és ezen itélet tételt az Univerfitás a' Helytartó Tanátsnak, e' pedig az Ország Atyának tudtára adván, kétttség kívül így követte ezt a' már meg-irt jutalom. Ezen Könyvnek szerzőjét, úgy értjük, *G. Festetics* György Ur ő Nga Gazdaságbéli Tanátsofsává híván, 1000 forint esztendei fizetést igért számára. Ilyen Gazdák kívántatnának minden valamire való Uradalmokba, nem pedig az Oskola porbál ki-mászott 30 Magyar forintos Tisztartók — a' mint szokás nevezetesen Erdélyben.

Fő Tisztelendő *Horváth* János Ur, a' *Göttingai* Tudós Társaságnak nagy érdemű levelező Tagja, és a' Pesti Univerfitásnál a' Fizikának és Mekhánikának eddig vólt Közönséges Tanítója, önként való

való kívánságára , egészsz fizetéssel nyugodalmat nyert magának , és helyébe jö Tiszt. *Domin* Ur , ki eddig az említett Tudományokat a' *Pétsi* Akadémiában tanította vala. A' *Domin* Ur székére Februáriusban fog *Concurfus* tartatni. — A' Német nyelv tanítása megint el-fog Pesten kezdődni , és ezen Professorságra-is Febr. lesz a' *Concurfus*.

Most közelébb , az a' kegyelmes Kir. Rendelés hirdettetett az Univerfitásbéli Ifjúság előtt , hogy a' melly Magyar Ifjak bizonyoságot mutathatnak arról , hogy ők a' Törvény-tanulását el-végezték , 's a' Magyar , és Deák nyelveken kívül , a' Német , Frantzia , és Olasz nyelveket-is tudják : jelentsék magokat a' Bétsi Hadi Tanátsnál ; ott ingyen való magok gyakorlására — — leg-ottan fel-vétetnek ; 's a' gyakorlás' végzésével , vagy az említett Hadi Tanátsnál , vagy a' *Magyar Országi Generál Commandónál* (Katonai Kormányzéknel) , tehetséghez képest való tiztségekre alkalmaztatnak , vagy pedig Magyar Regimenteknél Auditorokká tétetnek.

Kilentzedikben temettetett-el *Salmáron* (a' maga *Vörösvári* Uradalmának egy falujában) néhai *Kesselökői Majthényi Károly* Ur ö Nga ; életében a' Sz. István' Rendjének kis keresztos Vitéze , 's Udvari Tanátsos Ur ; drága emlékezetét hagyván maga után nem csak kedves Özvegyénénél , *M. Beleznai Susánna* Asszonynál , 's minden Uri Maradékinnál ; hanem mind azoknál-is , valakik közelebb-ről esmerték : mivel egy valóságos derék , és különös kegyességű Ur volt. Tovább forgott 45 esztendőknél hivatalokban. Ns *Borsod* Vármegyében kezdett leg-először szolgálni , holott-is érdemei , a' tiztségeknél alsó léptsőjéről , Első Al Ispányi Méltóságra emelték ; mely tiztségéből b. e. *M. Theresia* által Itélő-mesterségre méltoztatott a' Kir. Táblához. Innen végre a' *Septemvirális* Táblára tétett által , mellynél folytatott hasznos szolgálatját csak

tsak a' múlt esztendőben szakasztotta félbe; mint-hogy öregsége nyugalomra hívta. Meg-hólt életének 71-dik esztendejében.

Esdélyben Kolosvár Királyi Kóltos Várofsának Király Birója Titt: Bertalan János Urnak hofzias és hiv szolgálatjait vévén Felséges Urunk tekintetbe, Kegyelmesen a' Nemesi Rend közé számlálni méltoztatta. Egy embert szerető ember — egy jó szivü, tanúlt, hasznos Polgárja Hazánknak: hofzias idökig virágozzék Hazánk 's Nemzetünk kebelében! — *Erdély Országai Provincialis Perceptorrá Pálkó, Kontrallorrá* pedig *Boros* Urat méltoztatott F. Urunk ki-nevezni, kik mind ketten a' *The-saurariatus* mellett eddig nagy haszonnal szolgáltak.

N. Magyar Királyi Testörzö Hadnagy *Lentulay* Ur, kinek szerentsétlen esetét a' múlt Levelünkben jelentettük vala, él, és jö Béts felé. — *Gunda* Josef Ur-is, mint a' több Magyar Gárda Urak, kik nem régiben 400 forintal, Kapitányi rangal nyugalomra botsáttattak, nyugalomra lépett a' többivel.

Austr. Belgium felé e' következendö Regiment-béli Battallionok rendeltettek: *D' Altonból* 1. Batal. — *Brechanvilléből* 2. — *Brentánoból* 2. — *Stuártból* 1. — *Collorédoból* 1. — *Gemingenből* 1. — *Hohenloheből* 1. — *Jordisból* 2. — *Klébekből* 2. *Kinszky Ferentzből* 1. — *Kinszki* Ulrikből 1. — *Mathesen* 1. — *Schröder* Vilhelm 2. — *Stein* 2. — Mind öfzve 20 Battallion Gyalogság, az az: 21,820 ember. — A' Lovas Sergekből e' következendök: — A' *Wurmzer* Húzfárságból 4 Divisió. — Az *Eszterházy* Húzfárokból 4. Div. — A' Könnyü Lovasok közzül 3 Divisió *Tászár*, és 3 *Kinszky*. — Mind öfzve 14. Divisió Lovasok.

Kedves Barátom! — Szivemnek tellyes örö-
mével vólt szerentsém tisztelni N. Baranya Várme-
gyében a' Felső Baranyai V. Tractusban Nagy Har-
sány nevezetü helységben, azon örömnök napját, a'
mellyen bámulásra méltó nagy örömmel örvende-
zett az egész Nagy Harsányi Gyülekezet azon,
hogy Fels. Magyar Koronánk Örökösének *Ferentz*
Hertzeg ö Kegyelmségének második kedves Hites
társa első szülött kis Hertzeg Afiszonyát szerentsé-
sen el-szülte, ezt a' nem tsak bámulásra, hanem
követésre-is méltó öröm Innepének tzeremoniáját
kivántam az Urral nékem kedves Barátom Uram-
mal közleni, a' végre hogy egész Hazánkban lévő
más Reformáta Ekklesiák - is, az illyotén háláadó
tiszteletre fel-serkentetsenek. Ezen öröm Innepének
napja vala Karátson Innepének harmadik napja, az
az Sz. *János* napja, a' melly napon maga a' hely-
ségbéli Tiszt. Prédikátor *Polya János* Ur reggeli 8
órákor egy háláadó' Prédikátziót mondott, a' mely-
nek Textusa vólt: — — 'Sólt 71. v. 6. *Te tölled*
tápláltattam az én Anyámnak méhétől fogva, az én
Anyámnak méhéből te vontál-ki engemet, Te felölled
vagyon az én ditséretem szüntelen. El - végezödvén
a' Prédikátzió, a' háláadó könyörgéssel edgyütt,
tehát mindjárt a' helységbéli Oskola Rektor *Györi*
Mihály Ur a' maga Kantoraival edgyütt elő-állott,
és a' Chorusba a' Kántorokat két részre szakaszt-
ván, az edgyik Chorus, a' melly a' Paraszt Legé-
nyekből állott Hármoniával gyönyörü tactusra el-
éneklette e' következő Verseket, a' mellyeket
maga az Oskola Rektor Ur készített az említett al-
kalmatóságra.

Im a' Magyarok egének

Egy oszlopa készüle,
Nemzetünknek egy nagy reményt

Hertzeg Afiszonyunk szüle.

Boldog a' melly Nemzetet

Az Ur ekkép vezetget.

Hertzegünknek setét ege
 Melly setét gyászban vala,
 Midön első Hites társa
 A' szülésben meg-hala;
 Im örömet nevelő
 Fényességgel jön elő.

Ölelgesd hát szerelmeddel
 Oh Kedves Magyar Haza!
 Es tiszteld ez ujj vendéget
 Melly most érkezett haza.
 Kiáltsd te-is seregünk!
 Ellyen az ujj Hertzegünk!!

Ezeket el-végezték a' Kántor Legények, a' kik mind Parasztok. (nem lehet tehát tsudálni hogy ezek Parasztok lévén, így tudnak énekelni, mivel az egész község a' Templomba mindég Hármonice szokott énekelni, a' leg-kisebb Leány-is tudja a' Kó-tát és a' taktust; és az ő énekléseket egész Magyar Országra lehet vetni.) Ezt hát a' Paraszt Kántorok el-végezvén, fel-állott a' másik Chorus, a' melly az Oskolában járó Gyermekéből állott, ezek is szép gyönyörű Hármoniával éneklették nyomba a' másik Chorus után e' következő Verseket:

Ellyen hát az ujj Vendégünk!
 Kinek szeretetétől mostan égünk.
 Ellyen egész Hertzegi Ház!
 Melly most ennyi örömet reánk ruház.
 Ellyen! élyen! élyen! sok időkig élyen!
 Benne Hazánk édes Anyát szemléllyen.

Ezt a' gyermekek el-végezvén, ismét a' paraszt Chorus kezdette:

A' Királyi székből ülőnek,
 A' Bárány Ur Jesusnak,
 Aldás, dicséret, tisztesség, hatalom,
 Örökkön örökké Amen.

Erre ismét a' Gyermek Hármonice *Dicséret, tisztesség, 's a' t.* — Mind ezekre a' pus-
 kák

kák fok Salvét kiáltottak, és nagy öröm napja vala. — Ezt kívántam mint régi Baráttal közleni, hogy másoknak-is ez a' példa követésre kitetsék. — Jan. 5-dikén.

Külső Országi Tadófitások.

Roma Dec. 31-dikén. — A' Pápa ö Szentsége leg-alább Karátson Szombattyán u. m. 24-dikben még semmit sem tudott azon szomorú hirböl, melyet ö Szentségéről fok közönséges Levelek el-hiresztettek: söt ekkor az egész sz. Papi Gyülekezettől a' *Vatikanum* Templomba kísértetvén, a' maga Tronussába ülve, 19 Kárdinálisok társaságában vala ezen napon jelen az első innepi Vetsernyén. A' Karátson éttzakai sz. Misén-is 13 Kárdinálisokkal edgyütt jelen lévén, a' következő innepi napon egész Udvara és Testörző Serge által kísértetve ismét a' *Vatikanum* Templomba méne, a' hol innepi köntösbe öltöztetvén, hármaskoronáját fejére téve, egy tronusos kárpit alatt kézen vivő székébe üle, mellyben, 20 Kárdinálisok menvén, ö Szentsége előtt, a' leg-nagyobb későre pompa között, a' Pápáknak nagy Oltárja eleébe vitetteték, a' hol ö Szentsége, a' magok rangok szerint öltözött Kárdinálisok, Patriárkhák, Érsekek, Püspökök, Infulás Abbások, és a' Mise köntösbe öltözött minden-féle Penitentziáriusok által, a' szokásban lévő idvezlésnek módja szerint tisztelteték. Az után hozzá kezde ö Szentsége egy szent Tercetnek énekléséhez, mellynek folytatását az éneklő Káplányokra bizván, maga Mise mondó köntösbe öltözék, és Kárdinális *Corsini* ö Eminentziájának, mint Püspöknek, végre a' Deák és Görög Diakonusoknak és Al-Diakonusoknak segittsége által, a' nagy Misének ki-szolgálatásához kezde, a' Deák és Görög Diakonusnak és Al-Diakonusnak, a' Tronus mellett lévő Kárdinális Diakonusoknak, végre a' Conservátor Uraknak sz. Vatsorát osztogatván, ezen sz. kötelelségének tétele után, a' sz. Misének ditsé-

retesen véghez ment el énekléséért, a' Vatikánumi Káptalanból két Chorus-béli Uraktól a' Presbitériumot el fogadá. — Ezen tzerimoniákon a' Romában mulató Frantzia Hertzeg a' fzfzonyok-is minnyájon jelen valának.

Német Ország. — A' múlt elztendő Májusának 14-dikén állított vala fel a' Prufzszus Király egy bizonyos és az Anyaszentegyház dolgaiban vizsgálódó *Commissiot.* Ezen Commissiohoz a' múlt Dec. 15-dikén ismét egy parantsolattyát botsátá a' Király, mellyben azt az 1788 ban Jul. 9-dikén kiadatott, és egész Europa előtt esmeretes Prufzsziai Vallás-béli Edictumot tézti ezen Commissionak legszorosabb finor-mértékévé, mellynek tzéllya abban az időben egyedül a' Kristusról neveztetett szoross Orthodoxyának meg-tartása vala. A' nevezett Commissionak edgyik főbb kötelessége a' lészén, hogy két féle Laistromba írja-bé a' Prufzsziai Birodalombéli minden Papoknak és Oskola-mestereknek neveit u. m. — egyikbe a' jókat, másikba pedig a' rosszakat. A' jóknak laistromába vétetnek mind azok kiváltképpen, kik a' régi jó Kereszténységhez való hivségek által magokat másoktól meg-kölömböztetik: — a' rosszoknak laistromába pedig, minden meg-világosodottak, *Illuminátusok*, és gonosz életüek fognak bé-irattatni. Ezen utolsók között az elsőbkekre u. m. az Illuminatusokra, tsak annyiban tartozik a' Commissió vigyázni, hogy ezek a' magok hibás tudományokat ne terjefzthessék: az utolsókra pedig — hogy ezek előbb Ekklesiái, s ha ez nem használna, az után politikai büntetéssel-is meg-büntettesenek.

Azok, a' kik Lelki vagy oskola pásztorságra szánták magokat, előbb hogy sem hivatallyoknak folytatására botsáttatnának, ezen Commissio által igen szorossan számot tartoznak adni a' magok gondolkodásaikról, hogy vallyon nintsenek e' az *Illuminátusoknak* dögleletes tudománya által meg-veztegettetve, és ezen esetben tellyességgel a' szent székbe bé nem botsáttatnak. — Utollyára azt sem felej-

felejtette-ei ezen bölts Király a' nevezett Ediktumban ezen Commissió vizsgálódó Tagjainak szivekre kötni, hogy ők magok tökéletes fedhetetlen életiek lenni szoross köteleltségeknék tartásák. — Ezen Ediktum olyan nevezetes dolog vala a' fellyebb el-múlt két esztendőknben az egész Europai tudós Keresztény világban, hogy erről némelly dolgokat még meg-jegyzeni, és a' maga olvasóinak el-küldeni a' *M. Kurir*-is kevés idő múlva köteleltségének fogja tartani.

Már leg-kiszebb kétség lintsen benne, hogy a' Pruszszus Király-is bizonyosán etette volna a' *Tréviri Papi Fejedelmet* a' felöll, hogy ha a' szükség kivánni fogná, ennek Statúsait a' Frantziák ellen egészsz erejéből oltalmazni ne fogná. Azonban nevezetes dolog az, hogy a' Tréviri Papi Fejedelem mind ezen biztatások mellett-is, éppen azon maximákat vevé-fel a' napokban a' ki-vándorlott Frantziákra nézve, a' melly szerint a' Tsászár nem régiben a' Brabántziában mulató Frantziákkal bánt vala — az az — ki-hirdetteté közöttök, hogy mint idegen jövő-járók, ők-is ott ugyan mulathatnak, de semmi fegyveres öszve seregléseket ott nem tehetnek, és a' kik ezen parantsolat ellen hibázni fognak, 3 napok alatt innen ki-takarodjanak. — A' *Náividi* Ujjság-iró azt mondja, hogy ezen Válofzó Papi Fejedelmet igen jól ki-segitette most a' Grammatika. — az az — A' Politika egy felöll azt diktálta a' Fejedelemnek, hogy fogadja bé magához a' Frantzia Nemeseket, de ugyan ezen Politika azt-is mondotta, hogy ha ki nem adja a' Fejedelem a' Nemeseknék az útat, tehát a' Nemzeti Sergek el-fogják borítani az Országot. Ekkor ezt sugá a' röviden jött Politikának a' Grammatika: hogy a' Fejedelem adja-ki az útat a' fegyveres Frantzia Nemes Sergeknék, szenvedje-meg pedig őket magánál, mint idegen jövevényeket. Már az fogja az egészsz dolgot el-válofztani, hogy meg-el-gefsznek e' a' Frantzia Nemzeti Filosofusok ezen f. Püspöki Distinctioval, vagy nem.

A' Frantzia Király nagyobbik testvéréről azt mondják, hogy réá állott volna, vagy leg-alább hajlana arra a' plánusra, melly szerint némellyek két Parlamentomi Házakat akarnak fel-állítani, 's hogy Párisba az edgyezésre visszsa menni magát meg-határozta: — ellenben Printz Condé és az Artéllai Gróf kézebbek köz katonává lenni, mint erre réá állani, és a' régi uralkodás formáján felhadni. — Más Ujjság Levelek-is nem egészen fundamentom nélkül valónak lenni erősitik azt a' hirt, hogy a' Printzek egyezést kezdettenek volna a' Frantzia Nemzeti-gyűléssel. — A' leg-fontosabb ujjságunk pedig az, a' mit

Koblentzből ezen hónapnak 8-dikán irnak u. m. — hogy a' Tsászár magát a' Printzeknek tökéletesen ki-nyilatkoztatta, hogy mint Austriának Feje, a' Frantziák Constitutziojába és így a' Printzek dolgába-is belé nem botsátkozhatik, hanem mint Németek Tsászárja, a' Frantzia szélekbe bé-biró Német Fejedelmeknek jussait, és *Brabantziát* a' fenyegetődző támodások ellen, oltalmazni tartozik. — Ezen 8-dikban Koblentzben költ Levél erősití azt-is, hogy éppen ekkor útozott ott Béts felől egy Brüsszelbe sebessen menő Kurir keresztül, mely ő Felségének egy igen kemény parantsolattyát vitte a' Brabantziaiak ellen, a' melly szerint ő Felsége az ott-is, mint az egész Austr. Belgiumban ki-hirdettetett Amnestiát, a' Brabantusokra nézve a' legkissebb punktumig meg-másolta, és a' Kormány-széknek szorosán parantsollya, hogy mind azokat, a' kik magokat a' pártoskodásra nézve leg-kissebbnyére gyanusá tézik, el-fogattassa, 's a' törvények lzerint meg-büntettesse.

Vandermerseh azt irta közelebbről, egy *Brédából* ezen hónapnak 6-dikán költ tudólitás szerint, azon Adjutántjának, ki mellette a' minapi Belgiumi revoluzioban hiv szolgálatot tett vala, és az olta mind a' Hollándiai széleken fülelt: hogy útját haladék nélkül *Douai* felé végye, a' hol *Vandermerseh* Frantzia szolgálatban 4000 Brabantusok

kat vezérel,

— — A' *Véseli* 's más *Geldria* körül fekvő Pruszszus Sergek annyira készen tartják magokat, hogy a' leg-első parantsolatra indulhatnak, a' merre felé kívántatni fog. — A' *Rénus* mellett olyan fegyveres az egész világ, hogy csak Feld Marschall *Bendernek* kívántatik egy szó, és az egész világ menydörögni fog a' *Rénus* mellyékén.

Tudófitás.

A' tsudálkozás mind illetlen, mind igen káros indulat az emberekben. A' tsudálkozás a' tudatlannok tulajdonsága, mert a' ki a' dolgot tudja 's érti, az azt tsudálni nem szokta. A' tsudálkozás mint egyéb Indulatok - is az Elmének természeti tsendességét háborítja, az Okosságot egy darabig meg-köti, 's mint a' sebes zugó-patak a' mit talál, úgy ez - is az Elmének Igazságot helybe - hagyó tehettségét erőszakosan el-ragadja. Talám senki se tudta a' Filosofusok között ezt az Indulatot másokban annyira fel-gerjeszteni, mint ama hires Königsbergi Professor *Kánt* Ur egy Munkájával, mellyet a' *Tiszta Okosság Visgálásának* (*Critick der reinen Vernunft*) nevez, melybe a' régi Filosofiát fenekestől fel-fordítani, 's annak le-romlott kö-falából akar egy uj alkotmányt építeni. *Kánt* a' látható 's tapasztalható Dolgok tulajdonságinak nagy részét a' gondolkodásra meg-kivántató minémüségké (*Conditiones subjectivæ sentiendi cogitandique*) télzi 's igen mesterséges Idealista. Ő a' vélekedései 's különösen képzített erősségei eleibe sürü homályt húz, mellyen által látni akár-kinek-is kívánt

gyenge

gyenge Tanálónak nem kis dolog. Más Országokban régen gyötrik már magokat az Ifjak a' *Kánt* munkáinak meg-értésével, 's Német Országban némely Tanulók meg-is tsábultak a' *Kánt* olvasása miá. Azzal ditsekednek még mostan-is a' *Kánt* követői, hogy a' velek ellenkező Tudósok között senki még eddig őket meg nem érthette. — Az oka e' gonofznak ugy itélem, nem egyéb, hanem a' bámulás, 's a' munkának előre való rendeletlen imádása. A' *Kánt* munkáiban az életrizáló erő, a' melly gondolkodáson kívül kiváltképpen a' homályos irás módjában, az uj szókban, a' néha 30 sorból álló periodusokban, mellyeknek eleit a' végivel a' gyenge emlékezésű Elme öfzve nem kötheti, a' tapasztalás alá nem vettetett gondolatokban (*abstractæ cogitationes*), egy szóval az érthetetlenségbe vagyon. — Én, hogy, mind a' *Kánt* Ur pártján lévő *Jacob* és *Keinhold* Hálai és Jénai Professor Uraknak meg-feleljek, mind pedig a' Természeti-böftselkedést (Philosofiat) szerető Ifjak előtt a' *Kánt* munkáit esméretessé tégyen, 's sokakat a' tsudálkozástól meg-fzabadittsak, egy kis Oskolai munkátskát készitek illy fellyül való irással: *Dubia de Initiis Transcendentalis Idealismi Kantiani*. Azzal hogy én könyvetskét irván, *Kántot* tökéletesen meg értettem nem ditsekedem; tsak akartam én *Kántot* meg-érteni, melly igyekezetem mire mehetett, azt a' tudós Olvasó itiletire hagyom. Senkit minthogy igen kitsiny-is leszáz a' könyv előre való fizetéssel nem akarok terhelni, tsak azt akartam jelenteni, hogy illy könyvetske-is fog nem sokára prés alá adatni, mellyel ha a' tanulni szerető Ifjaknak szolgálhatok nagy örömömre lélzen. — — Losontz 8. Jan. 1792. *Rosgonyi Josef*. — Losontzi Professor